

17.12.2019

Kokousaika 17.12.2019 16:00 - 18:03

Kokouspaikka Kaupungintalo, Pohjoisesplanadi 11-13

Läsnä

Jäsenet

Pakarinen, Pia apulaispormestari
Apter, Ted
Harms-Aalto, Martina saapui 16:06, poissa: 393 §
Jalovaara, Ville
Korkkula, Vesa
Malin, Petra
Niskanen, Dani
Oskala, Hannu
Pajula, Matias
Laisaari, Johanna varajäsen

Muut

Grönholm, Niclas ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden johtaja
Järvenkallas, Satu varhaiskasvatusjohtaja
Kukkonen, Arja lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön johtaja
Pohjolainen, Liisa kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Salo, Outi perusopetusjohtaja
Kemppi, Mauno tilapalvelupäällikkö
Takanen, Kati hallintojohtaja
Talvensaari, Hanna-Kaisa viestintä- ja markkinointipäällikkö
Lax, Jaana hallintoasiantuntija
Lassila, Tilda nuorisoneuvoston edustaja
Schulman, Vera saapui 17:30, poistui 17:46, läsnä: 399 §
Vuontisjärvi, Tero talous- ja suunnittelupäällikkö
saapui 16:16, poistui 17:12, läsnä: 396 §

Puheenjohtaja

Pia Pakarinen apulaispormestari
393-404 §

17.12.2019

Esittelijät

Liisa Pohjolainen

kasvatuksen ja koulutuksen toimia-
lajohtaja
393-398 §, 400-404 §
lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja
vapaan sivistystyön johtaja
399 §

Arja Kukkonen

Pöytäkirjanpitäjä

Jaana Lax

hallintoasiantuntija
393-404 §

17.12.2019

---

§	Asia	
393	Asia/1	Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen sekä pöytäkirjan tarkastajien valinta
394	Asia/2	Ilmoitusasiat
395	Asia/3	Yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajalle maksettava korvaus viisivuotiaiden neljän tunnin maksuttomasta varhaiskasvatuksesta
396	Asia/4	Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulosbudjetti vuodelle 2020
397	Asia/5	Esitys ylitysoikeudesta kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vuoden 2020 investointimäärärahoihin
398	Asia/6	Esitys ylitysoikeudesta kasvatuksen ja koulutuksen toimialan käytössä oleviin kaupunginhallituksen määrärahoihin vuodelle 2020
399	Asia/7	Osoitteeseen Pietari Kalmin katu 3 toteutettavan Helsingin luonnontiedelukion tarveselvityksen hyväksyminen
400	Asia/8	Microsoft-lisenssien vuosimaksut kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle
401	Asia/9	Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle Jenni Pajusen valtuustoaloitteesta koulujen hävikkiruuan tarjoamisesta nuorisotiloissa
402	Asia/10	Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle Emma Karin valtuustoaloitteesta kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta
403	Asia/11	Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle Sirpa Asko-Seljavaaran toivomusponnesta kaupungin palvelujen suunnittelusta ja toteuttamisesta kasvaville asuinalueille
404	Asia/12	Kaupungin viranomaisten päätösten seuraaminen

§ 393

Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen sekä pöytäkirjan tarkastajien valinta

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti todeta kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. Samalla kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti valita pöytäkirjantarkastajiksi Johanna Laisaaren ja Hannu Oskalan sekä varatarkastajiksi Petra Malinin ja Dani Niskasen.

Käsittely

Kasvatus- ja koulutuslautakunta valitsi puheenjohtajan ehdotuksesta yksimielisesti pöytäkirjantarkastajaksi Martina Harms-Aallon sijaan Johanna Laisaaren.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää todeta kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. Samalla kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää valita pöytäkirjantarkastajiksi Martina Harms-Aallon ja Hannu Oskalan sekä varatarkastajiksi Petra Malinin ja Dani Niskasen.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 394
Ilmoitusasiat

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti merkitä tiedoksi seuraavat asiat:

- Kaupunginhallitus 2.12.2019 § 825 Päiväkoti Koirasaarentie 31 hankesuunnitelma: Kaupunginhallitus hyväksyi päiväkoti Koirasaarentie 31 uudisrakennuksen 17.6.2019 päivätyn hankesuunnitelman siten, että hankkeen enimmäislaajuus on 2 229 brm² ja hankkeen enimmäishinta on arvonlisäverottomana 9 700 000 euroa huhtikuun 2019 kustannustasossa
- Kaupunginvaltuusto 11.12.2019 § 372 Käpylän peruskoulun Väinölä-rakennuksen perusparannuksen hankesuunnitelma: Kaupunginvaltuusto hyväksyi Käpylän peruskoulun Väinölä-rakennuksen 11.7.2019 päivätyn hankesuunnitelman siten, että hankkeen enimmäislaajuus on 5 273 brm² ja rakentamiskustannusten enimmäishinta on arvonlisäverottomana 18 400 000 euroa huhtikuun 2019 kustannustasossa.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 395

Yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajalle maksettava korvaus viisivuotiaiden neljän tunnin maksuttomasta varhaiskasvatuksesta

HEL 2019-012610 T 05 01 08

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti, että yksityiselle palveluntuottajalle maksetaan lapsikohtainen korvaus viisivuotiaiden lasten neljän tunnin maksuttomasta varhaiskasvatuksesta 1.8.2020 alkaen. Korvauksen lapsikohtainen määrä on 160 euroa kuukaudessa.

Korvaus maksetaan kunkin toimintavuoden alkamisvuonna viisi vuotta täyttävistä lapsista ja se maksetaan kunakin toimintavuonna Helsingin kaupungissa päätetyltä esiopetuksen toiminta-ajalta kuukausittain palveluntuottajan erillisestä hakemuksesta.

Korvausta ei makseta pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvista esiopetuksessa olevista viisivuotiaista lapsista eikä vieraskielisessä kaksivuotisessa esiopetuksessa olevista viisivuotiaista lapsista.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Johanna Auer, erityissuunnittelija, puhelin: 310 56404
johanna.auer(a)hel.fi

Eeva-Liisa Tiihonen, varhaiskasvatuksen aluepäällikkö, puhelin: 310 58499
eeva.tiihonen(a)hel.fi

Anne Mäkiprosi, controller, puhelin: 310 20022
anne.makiprosi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kasvatus- ja koulutuslautakunta

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Helsingissä on tehty kunnallisen varhaiskasvatuksen osalta päätös (17.4.2018) viisivuotiaiden 20 tunnin maksuttomasta varhaiskasvatuksesta elokuusta 2018 alkaen. Kasvatus- ja koulutuslautakunta on 17.4.2018 päättänyt maksaa yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevis-

ta viisivuotiaista vuonna 2013 syntyneistä lapsista 160 euron kuukausikorvauksen neljän tunnin osalta 1.8.2018–31.5.2019. Näin myös yksityisessä varhaiskasvatuksessa on voitu alentaa viisivuotiaiden hoitomaksua vastaavasti kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa ja palveluntuottaja on saanut kompensaaion hoitomaksun alentamisesta korvauksen muodossa. Ajalle 1.8.2019–31.5.2020 on tehty vastaavan sisältöinen päätös vuonna 2014 syntyneiden lasten osalta. Korvauksen maksamisen jatkaminen on perusteltua.

Yksityiselle palveluntuottajalle maksettavaksi korvaukseksi esitetään samaa summaa kuin aiemmin eli 160 euroa lasta kohdin kuukaudessa. Yksityisessä varhaiskasvatuksessa perheet maksavat hoitomaksuna omavastuun, joka on yksityisen hoidon tuen ja palveluntuottajan määrittelemän varhaiskasvatuksen hinnan välinen erotus. Korvauksen määrä 160 e perustuu vuonna 2018 määriteltyyn hintaan, joka on saatu keskiarvosta ja mediaanista, joka laskettiin kaikkien yksityisten päiväkotien vanhempien maksettavaksi jäävästä omavastuusta (hoitomaksu). Näin saatu hoitomaksun keskiarvo kerrottiin neljän tunnin hoitopäivän prosenttiosuudella ja summaksi saatiin 160 euroa.

Korvaus maksetaan kunkin toimintavuoden alkamisvuonna viisi vuotta täyttävistä lapsista ja se maksetaan kunakin toimintavuonna Helsingin kaupungissa päätetyltä esiopetuksen toiminta-ajalta. Vuoden 2019 loka-kuussa viisivuotiaita, jotka ovat olleet korvauksen piirissä, on ollut yhteensä 733. Väestöennusteen mukaan seuraava ikäryhmä olisi hivenen suurempi. Kustannusarvio toimintavuodelle 2020–2021 on 1 250 000 euroa.

Vieraskielisessä kaksivuotisessa esiopetuksessa olevat viisivuotiaat lapset (perusopetuslaki 9 § 2 mom.) ja pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat esiopetuksessa olevat viisivuotiaat lapset (perusopetuslaki 25 § 2 mom. ja 26a § 2 mom.) eivät kuulu korvauksen piiriin, koska yksityiset palveluntuottajat saavat näistä lapsista valtionosuusrahoitusta.

Palveluntuottaja laskuttaa kuukausittain jälkikäteen kaupunkia ja lasten läsnäolo kussakin päiväkodissa todennetaan vanhempien ja tuottajan allekirjoittamalla erillisellä lomakkeella. Hakemuksessa tuottaja sitoutuu kohdentamaan korvauksen viisivuotiaiden hoitomaksun alentamiseen. Yksityisten palveluntuottajien verkkosivuilla tulee olla näkyvissä viisivuotiaiden hoitomaksu erikseen. Korvauksista päättää yksityisestä varhaiskasvatuksesta vastaava varhaiskasvatusalue 4:n aluepäällikkö.

Lapsivaikutusten arviointi

Varhaiskasvatuspaikan pysyvyys on tärkeä asia lapsen hyvinvoinnille ja kehitykselle sekä perheen arjen hyvinvoinnin ja toimivuuden kannal-

17.12.2019

ta. Ehdotettu korvaus vaikuttaa siihen, että lapsille ei tule tarpeettomia siirtoja yksityisestä kunnalliseen varhaiskasvatukseen ja esiopetuksessa jatkaminen yksityisessä päiväkodissa on mahdollista.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Johanna Auer, erityissuunnittelija, puhelin: 310 56404
johanna.auer(a)hel.fi

Eeva-Liisa Tiihonen, varhaiskasvatuksen aluepäällikkö, puhelin: 310 58499
eeva.tiihonen(a)hel.fi

Anne Mäkiprosi, controller, puhelin: 310 20022
anne.makiprosi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kasvatus- ja koulutuslautakunta

Tiedoksi

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, varhaiskasvatus ja esiopetus
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, talous- ja suunnittelupalvelut

§ 396

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulosbudjetti vuodelle 2020

HEL 2019-012488 T 02 02 00

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti

1. hyväksyä liitteenä olevan kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulosbudjetin vuodelle 2020.
2. merkitä tiedoksi kaupunginhallituksen 2.12.2019 hyväksymät vuoden 2020 talousarvion noudattamisohjeet.
3. oikeuttaa toimialajohtajan päättämään käyttötalouden ja investointien kokonaismäärärahojen puitteissa määrärahojen vastuuhenkilöt ja heidän määrärahansa ja tarkistamaan niitä tarvittaessa. Lautakunnalle on raportoitava määrärahojen tarkistamisista talousarvion toteutumisenusteiden yhteydessä. Toimialajohtaja antaa vastuuhenkilöille talousarvion noudattamista koskevat ohjeet.
4. että toimialajohtajan tulee valmistella lautakunnan käsiteltäväksi perusteltu esitys kaupunginvaltuustolle ylitysoikeudesta, jos käyttötalouden tai investointien kokonaismääräraha ei ennusteiden mukaan riitä sopeuttamistoimista huolimatta.
5. hyväksyä kaupungin hallintosäännön 15 luvun 1 §:n nojalla yhteisöjen tukemiseen varatun määrärahan käyttösuunnitelman seuraavasti:
  - Iltapäivätoiminnan avustukset 9 494 000 euroa
  - HERO ry, Helsingin seudun erilaiset oppijat ry 24 000 euroa
  - Helvary ry, Helsingin vanhempainyhdistysten alueyhdistys 4 000 euroa
  - Yksityisten koulujen tonttivuokrien tukeminen 430 000 euroa
  - Vapaan sivistystyön avustukset 80 000 euroa
  - Varhaiskasvatuksen avustukset 85 000 euroa

Euromäärät ovat enimmäismääriä.

6. oikeuttaa hallintojohtajan yhdessä ao. palvelukokonaisuuden johtajan kanssa hyväksymään talousarvion määrärahojen puitteissa Helsingin kaupungin palvelukeskusliikelaitokselta tilattavien ei-kilpailutettujen ruokapalvelujen tilaamista ja tuottamista koskevat sopimukset, joissa määritellään toimialan, koulujen ja tuottajan väliset vastuut sekä palvelujen sisältö ja laatu.

17.12.2019

7. oikeuttaa Stadin ammattiopiston johtavan rehtorin tekemään oppilaitoksen käyttösuunnitelman puitteissa Helsingin kaupungin palvelukeskusliikelaitoksen kanssa palvelusopimukset, joiden tulee perustua hallintojohtajan ja palvelukokonaisuuden johtajan hyväksymään kokonaisuopimukseen.

8. oikeuttaa hallintojohtajan hyväksymään vuoden 2020 tulosbudjettiin varattujen määrärahojen ja Helsingin palvelut oy:n kanssa solmitun määräaikaisen sopimuksen puitteissa koulujen ja oppilaitosten ilta- ja vapaa-ajankäytön palvelujen tilaukset.

9. oikeuttaa hallintojohtajan tekemään vuoden 2020 tulosbudjettiin varattujen määrärahojen puitteissa toimialan talous- ja palkkahallintopalveluja koskevan sopimuksen vuodeksi 2019 kaupungin taloushallintopalvelujen (Talpa) kanssa.

Lisätään talousarvioon 2020 budjetin loppusummaa kasvattamatta kaupunginhallituksen talousarvioehdotuksen mukaisesti kaupungin budjettineuvottelujen pohjana ollut 260 000 euron määräraha varhaiskasvatuksen sisaralennuksen laajentamiseen myös yksityisiin päiväkoteihin syksystä 2020 alkaen.

Käsittely

Asian aikana oli kuultavana Tero Vuontisjärvi.

Vastaehdotus:

Pia Pakarinen: Lisätään talousarvioon 2020 budjetin loppusummaa kasvattamatta kaupunginhallituksen talousarvioehdotuksen mukaisesti kaupungin budjettineuvottelujen pohjana ollut 260 000 euron määräraha varhaiskasvatuksen sisaralennuksen laajentamiseen myös yksityisiin päiväkoteihin syksystä 2020 alkaen.

Kannattaja: Martina Harms-Aalto

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Lisätään talousarvioon 2020 budjetin loppusummaa kasvattamatta kaupunginhallituksen talousarvioehdotuksen mukaisesti kaupungin budjettineuvottelujen pohjana ollut 260 000 euron määräraha varhaiskasvatuksen sisaralennuksen laajentamiseen myös yksityisiin päiväkoteihin syksystä 2020 alkaen.

Jaa-äännet: 2

Vesa Korkkula, Petra Malin

Ei-äännet: 8

Ted Apter, Martina Harms-Aalto, Ville Jalovaara, Johanna Laisaari,
Dani Niskanen, Hannu Oskala, Matias Pajula, Pia Pakarinen

Tyhjä: 0

Poissa: 3

Fatim Diarra, Emma Kari, Pia Kopra

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi Pia Pakarisen vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen äänin 8 -2 (3 poissa).

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi

Liitteet

- 1 TA 2020 noudattamisohjeet
- 2 Kasko TB2020
- 3 TB 2020 Korvaukset ja avustukset TB

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää

1. hyväksyä liitteenä olevan kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulosbudjetin vuodelle 2020.
2. merkitä tiedoksi kaupunginhallituksen 2.12.2019 hyväksymät vuoden 2020 talousarvion noudattamisohjeet.
3. oikeuttaa toimialajohtajan päättämään käyttötalouden ja investointien kokonaismäärärahojen puitteissa määrärahojen vastuuhenkilöt ja heidän määrärahansa ja tarkistamaan niitä tarvittaessa. Lautakunnalle on raportoitava määrärahojen tarkistamisista talousarvion toteutumisenusteiden yhteydessä. Toimialajohtaja antaa vastuuhenkilöille talousarvion noudattamista koskevat ohjeet.
4. että toimialajohtajan tulee valmistella lautakunnan käsiteltäväksi perusteltu esitys kaupunginvaltuustolle ylitysoikeudesta, jos käyttötalouden tai investointien kokonaismääräraha ei ennusteiden mukaan riitä sopeuttamistoimista huolimatta.

5. hyväksyä kaupungin hallintosäännön 15 luvun 1 §:n nojalla yhteisöjen tukemiseen varatun määrärahan käyttösuunnitelman seuraavasti:

- Iltapäivätoiminnan avustukset 9 494 000 euroa
- HERO ry, Helsingin seudun erilaiset oppijat ry 24 000 euroa
- Helvary ry, Helsingin vanhempainyhdistysten alueyhdistys 4 000 euroa
- Yksityisten koulujen tonttivuokrien tukeminen 430 000 euroa
- Vapaan sivistystyön avustukset 80 000 euroa
- Varhaiskasvatuksen avustukset 85 000 euroa

Euromäärät ovat enimmäismääriä.

6. oikeuttaa hallintojohtajan yhdessä ao. palvelukokonaisuuden johtajan kanssa hyväksymään talousarvion määrärahojen puitteissa Helsingin kaupungin palvelukeskusliikelaitokselta tilattavien ei-kilpailutettujen ruokapalvelujen tilaamista ja tuottamista koskevat sopimukset, joissa määritellään toimialan, koulujen ja tuottajan väliset vastuut sekä palvelujen sisältö ja laatu.

7. oikeuttaa Stadin ammattiopiston johtavan rehtorin tekemään oppilaitoksen käyttösuunnitelman puitteissa Helsingin kaupungin palvelukeskusliikelaitoksen kanssa palvelusopimukset, joiden tulee perustua hallintojohtajan ja palvelukokonaisuuden johtajan hyväksymään kokonaisopimukseen.

8. oikeuttaa hallintojohtajan hyväksymään vuoden 2020 tulosbudjettiin varattujen määrärahojen ja Helsingin palvelut oy:n kanssa solmitun määräaikaisen sopimuksen puitteissa koulujen ja oppilaitosten ilta- ja vapaa-ajankäytön palvelujen tilaukset.

9. oikeuttaa hallintojohtajan tekemään vuoden 2020 tulosbudjettiin varattujen määrärahojen puitteissa toimialan talous- ja palkkahallintopalveluja koskevan sopimuksen vuodeksi 2019 kaupungin taloushallintopalvelujen (Talpa) kanssa.

Esittelijän perustelut

Kaupungin hallintosäännön 10 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan toimialalautakunta päättää alaiselleen toimialalle tulosbudjetin.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 27.11.2019 kaupungin talousarvion vuodeksi 2020 ja taloussuunnitelman vuosille 2020-2022.

Kaupunginhallitus hyväksyi 2.12.2019 liitteenä olevat talousarvion noudattamisohjeet. Kaupunginhallituksessa lisättiin noudattamisohjeisiin seuraava kirjaus:

17.12.2019

"Lastensuojelun kustannusten arvioidaan palvelutarpeen kasvun vuoksi ylittyvän vuonna 2019 noin 13,8 miljoonalla eurolla. Sosiaali- ja terveystalouden tulee seurata lastensuojelun avohuollon, sijoitusten ja jälkihuollon palvelutarvetta ja kustannuskertymää säännöllisesti. Jos lastensuojelun palvelutarve aiheuttaa käyttösuunnitelman ylittymisen vuoden 2019 tavoin myös vuonna 2020, tulee sosiaali- ja terveystalouden hakea lisärahoitusta kaupunginhallituksen käyttövaroista 5 miljoonaa euroon asti, eikä toimialan pidä sopeuttaa tätä ylitystä muista sosiaali- ja terveystalouden palveluista. Tätä mahdollista lisämäärärahaa ei tulkita sosiaali- ja terveystalouden budjetin ylittymisenä tai muiden sitovien tavoitteiden toteutumattomuutena."

Tulosbudjetin valmistelun pohjana on ollut kasvatus- ja koulutuslautakunnan 27.8.2019 hyväksymä vuoden 2020 talousarvioehdotus huomioiden sen jälkeisessä talousarviokäsittelyssä siihen päätetyt muutokset sekä kaupungin 0,5 % tuottavuustavoite.

Tulosbudjettivalmistelun yhteydessä toimiala on tarkistanut asiakasmääräennusteet, vuokrat kaupunkiympäristöltä saatujen tietojen mukaan sekä tukipalvelujen menot. Varhaiskasvatuksen asiakasmäärää kaupungin omissa päiväkodeissa on korotettu noin 270 lapsella verrattuna talousarvioehdotukseen. Perusopetuksen oppilasmäärää on laskettu noin 100 oppilaalla ja lukioiden opiskelijamäärää nostettu noin 100 opiskelijalla. Vuokramenot nousivat talousarvioehdotukseen verrattuna 2,6 miljoonaa euroa. Vuokrien kokonaiskasvu on 19,2 miljoonaa euroa. Kasvuun sisältyy myös vuokrien indeksikorotus.

Talousarvion 2020 käyttötalouden tulotavoite kasvaa vuoteen 2019 verrattuna 1,7 miljoonalla eurolla eli 3,0 %. Käyttötalouden menoraami kasvaa 44,2 miljoonalla eurolla eli 3,7 %. Investointien menoraami laskee vuoteen 2019 verrattuna 4,8 miljoonalla eurolla eli 17,6 %.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan hyväksymään talousarvioehdotukseen 2020 verrattuna tulosbudjettiin sisältyy seuraavia muutoksia.

Perustelujen muutokset verrattuna talousarvioehdotukseen

Kaupunginhallituksessa edustettuina olevat valtuustoryhmät sopivat osana budjettisopua seuraavista toimialaa koskevista tekstilisäyksistä talousarvion perusteluihin

1. Varmistetaan terveelliset ja turvalliset koulutilat:

- Vahvistetaan kaupunkistrategian sisäilmakorjauksia koskevien kirjausten toimeenpanoa. Sisäilmakorjauksista aiheutuvat investoinnit eivät nosta tiloista perittävää käypää vuokraa.

- Uudistetaan tilahankkeiden käsittelyohje osana tulevan kiinteistöstrategian toimeenpanoa.

- Määritellään kiireellisimmät peruskorjattavat koulut ja päiväkodit. Näiden korjauksia nopeutetaan käyttäen yhteistyötä yksityisten toimijoiden kanssa sekä muita hyviksi todettuja toimintamalleja Helsingistä (esim. sairaalakoulu ja Vattuniemen ala-aste) sekä muualta Suomesta.

- Asetetaan akuuteissa sisäilmatapauksissa hankittavien väistötilojen saamiselle neljän kuukauden tavoiteaika.

2. Arvioidaan maksuttoman toisen asteen kokeilun tuloksia, onnistumisia ja ongelmia ja viedään parhaiksi osoittautuneita käytäntöjä osaksi perustoimintaa. Helsinki vaikuttaa maksuttoman toisen asteen valtakunnallisen ratkaisun edistämiseen ja sen nopeutettuun käyttöönottoon pääkaupunkiseudun osalta.”

Ensimmäisen eli terveellisiä ja turvallisia koulutiloja koskevan kirjauksen toimenpiteet ovat pääosin kaupunkiympäristön toimialan vastuulla.

Toisen asteen maksuttomuuskokeilusta on tehty arviointi. Arviointiraportti on käsitelty lautakunnassa lokakuussa 2019. Vaikka tulosbudjetissa ei esitetä kokeilun jatkamista, perustoimintaan jäävät käyttöön kokeilumäärärahoilla hankitut sähköisten oppimateriaalien lisenssit yhteensä neljäksi vuodeksi.

Tavoitteet verrattuna talousarvioehdotukseen

Talousarvioon ja tulosbudjettiin sisältyvät samat tavoitteet kuin lautakunnan talousarvioehdotuksessa. Toimialalla on kaksi sitovaa tavoitetta:

- Mahdollistamme jokaiselle oppijalle yksilöllisesti sopivia tapoja oppia ja opiskella.

- Käytämme koko kaupunki oppimisen ja työnteon ympäristönä.

Molemmille tavoitteille on asetettu kuusi mittaria.

Lisäksi toimialalla on kaksi yhteistä tavoitetta muiden toimialojen kanssa liittyen lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja alueiden elinvoimaisuuteen.

Käyttötalouden määrärahojen muutokset verrattuna talousarvioehdotukseen

Kaupunginvaltuuston hyväksymä talousarvio poikkeaa kasvatus- ja koulutuslautakunnan elokuussa tekemästä talousarvioesityksestä seuraavasti

(1000 eur)

Itk TAE 2020

TA 2020

Muutos

Tulot	59 179	59 179	0
Menot	1 238 614	1 237 586	- 1 028
Toimintakate	- 1 179 435	- 1 178 586	1 028

Seuraavassa on eritelty muutokset perusteluineen ja vaikutuksineen talousarviokäsittelyn eri vaiheissa (pormestarin talousarvioehdotus, kaupunginhallituksen talousarvioehdotus, kaupunginvaltuuston vahvistama talousarvio) verrattuna lautakunnan talousarvioehdotukseen.

Käyttötalouden tulot

Talousarvion tulotavoite on lautakunnan talousarvioehdotuksen mukainen.

Käyttötalouden menot

Pormestarin talousarvioehdotus

Määrärahoja vähennettiin pormestarin talousarvioehdotuksessa 9 miljoonalla eurolla verrattuna lautakunnan esitykseen.

Perusteena vähennykselle oli se, että lautakunnan esitys ylitti kaupungin tuottavuustavoitteen salliman menokasvun 4 miljoonalla eurolla. Lautakunnan tekemää 4 miljoonan euron ylitystä perusteltiin strategia-panostusten kasvulla (noin 2 miljoonaa euroa) ja ulkopuolisen rahoituksen hankkeilla, jotka rahoitetaan siis budjettirahoituksen ulkopuolisella rahoituksella (noin 2 miljoonaa euroa). Lisäksi tuottavuustavoitteen sallimaa menokasvuarviota alennettiin lautakunnan tekemän esityksen jälkeen. Tällä perusteella kasvatuksen ja koulutuksen toimialan määrärahoja alennettiin 5 miljoonalla eurolla.

Tuottavuustavoite sallii kaupungin kokonaismenojen kasvaa enintään väestönkasvun ja hintatason nousun verran vähennettynä 0,5 % tuottavuustavoitteella. Sekä hintatason nousuarviota että väestön kasvuarviota alennettiin lautakunnan tekemän esityksen jälkeen. Hintatason pienempi nousu vähentää menoja suhteessa lautakunnan talousarvioehdotukseen eikä sopeuttamista näin ollen tarvita. Sen sijaan pienempi väestönkasvu ehdittiin jo huomioida lautakunnan talousarvioehdotuksessa. Se ei näin ollen vähennä lainkaan lautakunnan esitykseen sisältyviä menoja. Toimialan arvion mukaan sopeutettavaa jää tehdystä 9 miljoonan euron vähennyksestä noin 4 miljoonaa euroa.

Kaupunginhallituksen talousarvioehdotus

17.12.2019

Kaupunginhallituksen talousarvioehdotuksessa toimialan määräraha-
raamia nostettiin 8 miljoonalla eurolla verrattuna pormestarin esityk-
seen seuraavin kirjauksin:

- 0,3 Milj€ A2-kielen alkamisen varhaistamiseen niin, että A2 kieli alkaa
jatkoissa jo 3. luokalla, (pysyvä vaikutus 0,6 Milj€/v.)
- Pd-raham korottamiseen perusopetuksessa, lukioissa ja ammatillisessa
koulutuksessa 25%:lla.
- Varhaiskasvatuksen sisaralennuksen laajentamiseen myös yksityisiin
päiväkoteihin. Tämä toteutetaan ensivaiheessa korottamalla yksityisen
hoidon tuen kuntalisää sisaralennusta vastaavasti.
- Resurssia kohdennetaan varhaiskasvatuksen henkilöstön rekrytoi-
tiin, Stadin amattiopistolle, oppilashuoltoon, oppimisen tuen vahvista-
miseen lisäämällä laaja-alaisten erityisopettajien määrää peruskouluis-
sa sekä Mukana-ohjelman edistämiseen poikkihallinnollisesti yhdessä
muiden toimialojen kanssa.

Talousarvion noudattamisohjeiden mukaan nämä painotukset tulee ot-
taa huomioon tulosbudjetissa.

Talousarvion menoraami on kaupunginhallituksen esityksen mukainen
eli noin miljoonaa euroa lautakunnan talousarvioehdotusta pienempi.

Käyttötalouden määrärahamuutosten kohdennukset tulosbudjetissa

Menolisäykset

Kaupunginhallituksen tekemän 8 miljoonan euron lisäys on kohdennet-
tu ottaen huomioon kaupunginhallituksen kirjaamat painotukset seu-
raavasti:

- 4,0 miljoonaa euroa varhaiskasvatukseen takautuvasti maksettavien
palkkasaatavien johdosta tehtävien pysyvien palkantarkistusten ja
opettajien suunnitteluajan pidennyksen kustannusten kattamiseen.
Tämä kohdennus ei sisältynyt kaupunginhallituksen kirjauksiin, mutta
on välttämätön.
- 0,3 miljoonaa euroa A2-kielen alkamisen varhaistamiseen niin, että
A2 kieli alkaa jatkoissa jo 3. luokalla syksystä 2020 alkaen.
- 1,0 miljoonaa euroa PD-raham korottamiseen perusopetuksessa, lu-
kioissa ja ammatillisessa koulutuksessa 25%:lla.
- 0,2 miljoonaa euroa varhaiskasvatuksen rekrytointiin.
- 0,8 miljoonaa euroa oppimisen tuen vahvistaminen lisäämällä erityi-
sopettajien määrää perusopetuksessa.
- 0,5 miljoonaa euroa oppilashuollon resurssien kasvattaminen peruso-
petuksessa.

- 0,2 miljoonaa euroa strategiaohjelman Mukana-hankkeen rahoitukseen.
- 1,0 miljoonaa euroa varhaiskasvatuksen erityisopettajien ja -avustajien määrän lisäämiseen, koska varhaiskasvatuksessa erityisen tuen tarpeet ovat lisääntyneet.

Lautakunta esitti talousarvioehdotuksen yhteydessä mm. runsaan 4 miljoonan euron määrärahalisäystä toimialasta riippumattomiin varhaiskasvatuksen työehtosopimusten tulkinnan muutosten ja kaupungin keskitetysti sopimien muutosten aiheuttamiin lisämenoihin. Takautuvasti maksettavien palkkaosavien johdosta tehtävät pysyvät tehtäväkohtaiset palkantarkistukset lisäävät menoja arviolta 0,7 miljoonalla eurolla. Lisäksi kaupunkitasolla sovittu varhaiskasvatuksen opettajien suunnitteluajan pidennys kasvattaa menoja 3,5 miljoonalla eurolla. Tämä esitys ei sisällynyt varsinaiseen talousarvioehdotukseen. Kaupunginhallituksen 8 miljoonan euron lisäyksestä puolet on kohdennettu näihin pakollisiin menolisäyksiin.

Kaupunginhallituksen kirjauksiin sisältyy myös varhaiskasvatuksen sisäralennuksen laajentaminen yksityisiin päiväkoteihin. Tämä on kirjattu toteutettavaksi ensivaiheessa korottamalla yksityisen hoidon tuen kuntalisää sisäralennusta vastaavasti. Toimialan arvio tämän suorista lisämenoista on noin miljoona euroa.

Sisäralennusta ei pystytä toteuttamaan yksityisen hoidon tuen kuntalisää korottamalla, koska KELA ei pysty tekemään kuntalisään kohdennettuja korotuksia. Korotus tehdään aina saman suuruisena kaikille lapsille. Kohdennettu korotus on mahdollista tehdä ainoastaan toimialan itse manuaalisesti tekemänä, mikä lisäisi myös hallinnollisia menoja.

Toimialan tulosbudjettiehdotukseen sisältyy sisäralennuksen laajentamisen sijaan edellä todettu miljoonan euron lisäys varhaiskasvatuksen erityisopettajien ja -avustajien määrän lisäämiseen.

Menovähennykset

Edellä todettujen lisäysten jälkeen menoja on vähennettävä lautakunnan talousarvioehdotukseen verrattuna noin 4 miljoonalla eurolla, jotta menot eivät ylitä talousarviota. Tulosbudjettiehdotukseen sisältyvät seuraavat menojen vähennykset verrattuna lautakunnan hyväksymään talousarvioehdotukseen:

- 2,0 miljoonan euron vähennys lopettamalla toisen asteen maksuttomuuskokeilu

17.12.2019

- 2,1 miljoonan euron vähennys varauksista ulkoisen rahoituksen hankkeisiin

Toisen asteen maksuttomuuskokeilun lopettamista puoltaa määrärahojen riittämättömyyden lisäksi tasa-arvovaltuutetun kannanotto, jonka mukaan yhdenvertaisuusnäkökulmasta kokeilun tulisi koskea ruotsinkielistä ammatillista koulutusta ja vammaisten koulutusta. Tästä seuraisi, että kokeilu pitäisi laajentaa koskemaan kaikkia yksityisiä oppilaitoksia Helsingissä. Tulosbudjetin menokehys ei tätä laajentamista mahdollista.

Investointimäärärahojen muutokset verrattuna talousarvioehdotukseen

Kaupunginvaltuuston hyväksymä talousarvio poikkeaa kasvatus- ja koulutuslautakunnan elokuussa tekemästä talousarvioesityksestä seuraavasti

(1 000 eur)	Ikt TAE 2020	TA 2020	Muutos
ICT-hankinnat	17 075	12 240	- 4 835
Muut hankinnat	10 060	10 060	0
Yhteensä	27 135	22 300	- 4 835

Investointien menoraami on talousarviossa noin 4,8 miljoonaa euroa lautakunnan esitystä pienempi. Vähennys on tehty tietotekniikkahankintoihin varatuista määrärahoista.

Investointimäärärahojen muutosten kohdennukset tulosbudjetissa

Investointimäärärahojen 4,8 miljoonan euron vähennys on kohdistettu tulosbudjetissa seuraavasti:

- 2,4 miljoonan euron vähennys asiakastietojärjestelmien kehittämiseen
- 2,1 miljoonan euron vähennys oppilastietokoneiden hankintaan
- 0,3 miljoonan euron vähennys opettajien ict-laitteiden hankintaan

Käytännössä vähennykset eivät vaikuttane olennaisesti vuoden 2020 hankintojen tasoon, koska vuodeksi 2019 suunniteltuja hankintoja ja valtuuston niin päättäessä myös määrärahoja siirtyy ylitysoikeuksina vuodelle 2020. Ylitysoikeusesitys tuodaan lautakunnan käsiteltäväksi samaan kokoukseen tulosbudjetin kanssa

Esityksen vaikutusten arviointi

Vaikutusten arviointi on esitetty tulosbudjetin A-osassa sivuilla 6-7.

Tulosbudjetin rakenne

17.12.2019

Tulosbudjetin A-osassa ovat kaupunginvaltuuston hyväksymään talousarvioon sisältyvät toimialan talousarvioperustelut ja -tavoitteet. Niissä on huomioitu ne määräraha- ja tekstimuutokset, joista on päätetty talousarviokäsittelyn aikana. Lautakunta ei voi tehdä A-osaan muutoksia.

Tulosbudjetin B-osassa on kuvattu keskeisimmät toimenpiteet kaupunkistrategian toteuttamiseksi. Kuvauksen rakenne on sama kaikkien toimialojen tulosbudjeteissa.

Tulosbudjetin C-osa sisältää edellä kuvatut perustelut tulosbudjetin muutoksille verrattuna kasvatus- ja koulutuslautakunnan tekemään talousarvioehdotukseen.

Tulosbudjetin D-osa sisältää tulosbudjetin käyttötalouden osalta ja E-osa investointimäärärahojen osalta. Molemmat talousarviokohdat ovat kaupunginvaltuustoon nähden bruttobudjetoituja: valtuustoon nähden sitovana eränä on menojen enimmäismäärä tuloista riippumatta.

Lautakunnan käsittelyyn tuodaan vuoden 2020 aikana vähintään kolme talousarvion toteutumisennustetta, joissa arvioidaan talousarvion toteutumista sekä määrärahojen käytön että tavoitteiden osalta.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi

Liitteet

- 1 TA 2020 noudattamisohjeet
- 2 Kasko TB2020
- 3 TB 2020 Korvaukset ja avustukset TB

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 397

Esitys ylitysoikeudesta kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vuoden 2020 investointimäärärahoihin

HEL 2019-012503 T 02 02 02

Esitys

Kasvatus- ja koulutuslautakunta esitti kaupunginhallitukselle edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi 16 420 000 euron ylitysoikeuden myöntämistä vuoden 2020 investointiosan talousarviotilille 8 05 02 kasvatuksen ja koulutuksen lautakunnan käyttöön. Ylitysten perusteena on vuoden 2019 hankintojen siirtyminen vuodelle 2020 ja vastaavan suuruinen säästö kasvatuksen ja koulutuksen toimialan irtaimen omaisuuksien perushankinnoissa vuonna 2019.

Lisäksi kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti oikeuttaa toimialajohtajan tai hänen määräämänsä tarvittaessa tarkentamaan ylitysoikeusesitystä siirtyvien hankkeiden kustannusten tarkentuessa, viimeistään 8.1.2020 ennusteen mukaisesti.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi

Liitteet

1 Ylitysoikeudet 2020 investoinnit

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Esitysehdotus

Esitys on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Vuoden 2019 talousarvion noudattamisohjeen (Khs 17.12.2018, kohta 5.4) mukaan, mikäli hallintokunnalla on loppuvuoteen siirtyviä investointihankkeita, joiden seuraavalle vuodelle siirtyvä rahoitustarve on selvinnyt vasta vuoden 2019 talousarvioehdotuksen jälkeen, hallintokunta voi tehdä määrärahan ylitysesityksen vuodelle 2020. Perusteena on vastaavan suuruinen määrärahasäästö vuonna 2019. Ylitysesitykset

17.12.2019

on toimitettava kaupunginkanslialle 8.1.2020 mennessä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan irtaimen omaisuuden perushankintoja (tili 8 05 02) siirtyy ensi vuodelle arviolta 16 420 000 euroa. Nämä hankinnat ovat tietotekniikkahankintoja.

Tietotekniikkahankintojen viivästykset johtuvat pitkälti toimitusten viivästymisistä. Toimialan laitetilauksien suuruudesta johtuen toimittajat eivät pysty toimittamaan kaikkia tilattuja laitteita annetussa aikataulusa. Lautakuntapäätökset hankinnoista on tehty.

Syksyllä 2019 on käynnistynyt varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa käytettävä hallintajärjestelmä (asiakastietojärjestelmä, ASTI), johon sisältyy myös Lapsen opinpolku -palvelu varhaiskasvatukseen, esiopetukseen, sekä perusopetuksen 1.–2. luokalle hakeutumiseen. Muita laajoja kehitettäviä kohteita ovat digitaalinen oppimisympäristö sekä tekoälypohjainen oppimisanalytiikka. Tietojärjestelmäkokonaisuuden kehittäminen jatkuu tulevina vuosina. Kehitystyö toteutetaan ulkopuolisena konsulttityönä, jonka hankinnasta lautakuntapäätökset on tehty. Kehitystyön vaiheistus on myös tehty.

Turvalaitehankintojen osalta kaupunkiympäristön toimiala hoitaa hankintoja, määräraha on budjetoitu kasvatuksen ja koulutuksen budjettiin. Kyseessä on esim. päiväkotien kameravalvonnan ja rikosilmoituslaitteistojen päivittäminen. Kohteiden valmistuminen on viivästynyt, mikä viivästyttää hankintojen toteutumista.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi

Liitteet

1 Ylitysoikeudet 2020 investoinnit

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 398

Esitys ylitysoikeudesta kasvatuksen ja koulutuksen toimialan käytössä oleviin kaupunginhallituksen määrärahoihin vuodelle 2020

HEL 2019-012501 T 02 02 00

Esitys

Kasvatus- ja koulutuslautakunta esitti kaupunginhallitukselle edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi, että kasvatus- ja koulutuslautakunta oikeutetaan ylittämään vuonna 2020 kasvatuksen ja koulutuksen toimialan käyttöön varattuja kaupunginhallituksen erillismäärärahoja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen ja alueiden välisen eriytymisen torjumiseen 570 000 euroa.

Perusteena esitykselle ovat vuonna 2019 käyttämättä jääneet määrärahat ja toiminnan jatkuminen vuonna 2020.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi
Paula Köylijärvi, johtava controller, puhelin: 310 86968
paula.koylijarvi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Esitysehdotus

Esitys on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus myönsi 19.3.2018 (§ 169) 2 000 000 euron erillismäärärahan kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen ja alueiden välisen eriytymisen torjumiseen seuraavasti:

- Kaupunkistrategian hanke nuorten syrjäytymishaasteen ratkaisemiseen (1,0 miljoonaa euroa)
- Inklusiivisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kehittäminen sekä erityisopetuksen kehittäminen lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa (1,0 miljoonaa euroa)

17.12.2019

Määrärahasta on käytetty marraskuun 2019 loppuun mennessä 1 292 000 euroa. Arvio joulukuun 2019 käytöstä on 138 000 euroa. Vuosien 2018 ja 2019 käytön arvioidaan olevan kokonaisuudessaan 1 430 000 euroa.

Määrärahojen käyttö on hankkeistettu ja aikataulutettu. Osahankkeet ovat käynnistyneet hankesuunnitelmien mukaisesti. Tarkemmat perustelut määrärahojen käytön siirtymiselle ja määrärahojen käyttösuunnitelma on raportoitu lautakunnalle ja edelleen kaupunginhallitukselle kolmannen talousarvion toteutumisenusteen yhteydessä. Tämä käsiteltiin lautakunnassa 12.11.2019 (4 §).

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi
Paula Köylijärvi, johtava controller, puhelin: 310 86968
paula.koylijarvi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 399

Osoitteeseen Pietari Kalmin katu 3 toteutettavan Helsingin luonnontiedelukion tarveselvityksen hyväksyminen

HEL 2019-012745 T 10 06 00

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti hyväksyä osoitteeseen Pietari Kalmin katu 3 toteutettavan Helsingin luonnontiedelukion vuokramallilla toteutettavan uudishankkeen tarveselvityksen (liite 1).

Käsittely

Asian aikana oli kuultavana Vera Schulman.

Esittelijä

lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön johtaja
Arja Kukkonen

Lisätiedot

Vera Schulman, yksikön päällikkö, puhelin: 310 20777
vera.schulman(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Tarveselvitys
- 2 Tilaohjelma Helsingin luonnontiedelukio

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kasvatus- ja koulutuslautakunta

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Helsingin luonnontiedelukio toimii nykyään vuokratiloissa osoitteessa Mäkelänrinne 84. Lukio on sekä yleissivistävä että luonnontieteiden opetukseen erikoistunut lukio, jossa opiskelijoita on noin 700.

Uudishankkeessa Helsingin yliopistopalvelut toteuttaa lukiolle korvaavat vuokratilat yliopiston Kumpulan kampuksen yhteyteen osoitteeseen Pietari Kalmin katu 3.

Vuokrahankkeen tavoitteena on luoda yliopistokampuksen osana oleva turvallinen, terveellinen, tarkoituksenmukainen ja muuntojoustava oppimisympäristö 900 opiskelijan käyttöön. Tilasuunnittelulla edistetään

lukion opetussuunnitelman tavoitteiden toteuttamista sekä vahvistetaan yliopiston ja lukion yhteistoimintaa ja vuorovaikutusta. Toteuttamalla osittain yhteiskäyttöisiä tiloja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia luonnontieteen opiskeluun kustannus- ja tilatehokkaasti. Sitovilla sopimuksilla varmistetaan, että käyttöperusteisesti vuokrattavia tiloja on käytössä lukion toiminnan tarpeen mukaan. Käyttöperusteisia tiloja ovat muun muassa liikuntatilat, osa laboratoriotiloista ja auditoriotilat.

Suunnitellut tilat tarvitaan kalustettuina käyttöön 1.8.2023 mennessä. Tilojen käyttöönoton myöhästyminen haittaa toiminnan järjestämistä ja voi aiheuttaa lisäkustannuksia toimialalle. Uudisvuokrahankkeen toteutuksen yhteydessä ei tarvita väistötiloja.

Tilahanke parantaa palveluiden järjestämistä

Kasvatus- ja koulutuspalvelujen tarvetta ja paikkojen riittävyyttä seurataan säännöllisesti alue- ja kaupunkitasolla. Palveluverkon suunnittelussa on otettu huomioon rakenteilla ja olemassa olevat tilat. Toimipisteen mitoituksessa on huomioitu koko lukiopalveluiden pitkän tähtäimen kehitys: väestöennuste, asuin- ja liikerakentaminen sekä liikennejärjestelyt.

Vuonna 2019 laaditun väestöennusteen mukaan suomenkielisten 16-18-vuotiaiden määrä kasvaa Helsingissä noin 4 800 nuorella vuoteen 2034 mennessä. Näistä lukio-opetukseen osallistuu arviolta 60 % eli 2 880 nuorta. Lukio-opetukseen osallistuvien määrän ja tilatarpeen kasvuun vastataan Helsingin luonnontiedelukio-hankkeen lisäksi toteuttamalla nykyistä suuremmat tilat Vuosaaren lukiolle, Helsingin kielilukiolle, Mäkelänrinteen lukiolle, Medialukiolle ja Ressun lukiolla. Lisäksi selvitetään lukioden laajenemismahdollisuuksia toimintamalleja ja tilankäyttöä kehittämällä.

Uudet palvelutilat tukevat nuorten arkea

Vuokrahankkeen tilat luovat hyvät edellytykset Helsingin luonnontiedelukion toiminnalle ja vastaavat kaupungin palvelutarpeeseen.

Tilat suunnitellaan esteettömiksi ja kaikille oppijoille sopiviksi, nuorten kasvua ja kehitystä tukevaksi oppimisen ympäristöksi. Toiminnan suunnitteluun osallistetaan nuoret ja perheet. Tilat mahdollistavat yhteisöllisyyden lisäämisen kampuksella ja alueella.

Teknisillä ratkaisuilla edistetään tietoyhteiskunnassa tarvittavien taitojen oppimista ja lisätään teknologian ymmärtämistä ja osaamista Helsingissä.

17.12.2019

Piha-alueet varustetaan liikunnallisuutta ja opetussuunnitelman tavoitteita lisäävillä elementeillä. Piha-alueiden suunnittelussa ja varustelussa otetaan huomioon turvallisuus, valvottavuus, yhteisöllisyys ja pihan monipuolinen käyttö oppimistilana. Lukion saattoliikenne ja huoltopiha suunnitellaan toisistaan erillisiksi.

Tilojen muunneltavuus mahdollistaa tilojen tehokkaan käytön myös kulttuuri- ja muiden tilaisuuksien järjestämiseen. Lisäksi tarkoituksenmukaisella ja turvallisella tilasuunnittelulla tuetaan tilojen aktiivista yhteis- ja asukaskäyttöä.

Tilat mahdollistavat lukion opetussuunnitelman toteuttamisen

Osoitteessa Mäkelänrinne 84 olevat nykyiset vuokratilat ovat riittämättömät 900 opiskelijan käyttöön. Lisäksi ne eivät kaikilta osin täytä lukion opetussuunnitelman toiminnalle asettamia vaatimuksia.

Hankkeessa toteutetaan tilat lukiolle, joissa pedagogisesti monipuoliset, tarkoituksenmukaisesti mitoitettut ja joustavat tilat edistävät toimintaa ja takaavat oppijoille hyvän ympäristön oppia ja kasvaa. Tilat suunnitellaan kaupunkitasoisten mitoituseriaatteiden ja suunnitteluohjeiden mukaan ja ne mahdollistavat lukion opetussuunnitelman tavoitteiden toteuttamisen sekä vahvistavat vuorovaikutusta Helsingin yliopiston kanssa.

Helsingin luonnontiedelukion tilatarpeet esitetään liitteenä olevassa huonetilaohjelmassa (liite 2).

Yliopiston ja lukion yhteistyötä syvennetään

Kumpulán kampukselle toteutettavat tilat mahdollistavat lukion ja yliopiston yhteistyön lisäämisen. Lukion toiminnassa tullaan hyödyntämään sekä uudishankkeen, että yliopiston olemassa olevia tiloja. Yhteiskäyttöiset tilat vahvistavat lukion ja yliopiston kohtaamisia arjessa ja mahdollistavat yhteisen toimintakulttuurin rakentamisen Kumpulán kampukselle. Lisäksi suunnittelun aikana selvitetään kurssitarjonnan lisäämistä ja mahdollisuuksia yhteisille kursseille.

Tilasuunnittelulla vahvistetaan lukiotilojen monipuolista käyttöä. Toteuttamalla tiloja, jotka iltaisin voivat olla myös yliopiston opiskelijoiden käytössä luodaan uusia mahdollisuuksia kampustasoiselle yhteistoiminnalle, sekä asukaskäytölle Kumpulán alueella.

Hankkeen vaikutus tila- ja toimintakustannuksiin

Tilat ovat laajuudeltaan 6 509 htm². Kustannusarvio on 24 milj. euroa ilman arvonlisäveroa. Kaupunkiympäristön toimialan arvioima kokonaisvuokra on uudishankkeen osalta 28,47 euroa/m²/kk eli noin

17.12.2019

1 740 000 euroa vuodessa. Pääomavuokra on sidottu toteutuneisiin rakennuskustannuksiin. Lisäksi hankkeen yhteydessä hyödynnetään kampuksen muita tiloja. Näiden tilojen vuokratilakustannusarvio on 140 000 euroa vuodessa. Yhteen laskettu vuokra on noin 1 900 000 vuodessa, jossa on nousua nykyiseen vuokraan verrattuna noin 358 000 euroa.

Toiminnan käynnistämiskustannuksiin, kuuluvat mm. ensikertainen kalustaminen, tarvikkeet, varusteet ja laitteet ja niihin varataan 420 000 euroa. Luku ei sisällä tietohallinnon hankintoja. Siivouskustannusarvio on 122 000 euroa vuodessa. Muuttokustannusarvio on noin 88 000 euroa. Opiskelijamäärän kasvusta johtuen toimintakustannukset nousevat arviolta noin 560 000 euroa vuodessa. Osittain yhteiskäyttöiset tilat ovat kustannuksiltaan taloudellinen ratkaisu.

Osallistaminen ja muu yhteisvalmistelu

Tarveselvitys on laadittu Helsingin yliopiston, kaupunkiympäristön toimialan ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyönä. Lukion henkilökuntaa osallistetaan hankkeen suunnitelmien valmistelemaan ja pedagogisen suunnitelman laatimiseen.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala korostaa, että hankkeen jatko-suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee huomioida opiskelijoiden ja opettajien näkemykset tilojen kehittämisessä. Osallistavalla suunnittelulla ohjataan käyttäjiä aktiivisesti osallistumaan oman työn ja toimintaympäristönsä sekä asukkaita oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää tilahankkeiden tarveselvityksistä

Helsingin kaupungin hallintosäännön 10 luvun 1 §:n 3 momentin 4 kohdan mukaan kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää tilahanketta koskevan tarveselvityksen hyväksymisestä.

Esittelijä

lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön johtaja
Arja Kukkonen

Lisätiedot

Vera Schulman, yksikön päällikkö, puhelin: 310 20777
vera.schulman(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Tarveselvitys
- 2 Tilaohjelma Helsingin luonnontiedelukio

Muutoksenhaku

Postiosoite
PL 51300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Käyntiosoite
Töysäkatu 2 D
Helsinki 51

Puhelin
+358 9 310 8600
Faksi
+358 9 86390

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI292266180003009
Alv.nro
FI02012566

17.12.2019

Asia/7

Oikaisuvaatimusohje, kasvatus- ja koulutuslautakunta

§ 400

Microsoft-lisenssien vuosimaksut kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle

HEL 2019-012566 T 02 08 02 01

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti hankkia Microsoft-ohjelmistojen käyttöoikeudet vuodelle 2020 Atea Finland Oy:ltä. Samalla lautakunta valtuutti toimialajohtajan tekemään hankintaa koskevat tilaukset.

Tilauksen kokonaisarvo on enintään 1 200 000 euroa (alv. 0 %). Kustannukset maksetaan tililtä 486100, IT-lisenssit ja käyttöoikeusmaksut, sisäinen tilaus 1483000010 Tietohallintopalvelut/Yleishallinto.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Eemeli Paukkonen, it-suunnittelija, puhelin: 040 702 9718
eemeli.paukkonen(a)hel.fi
Soili Haapala, tietohallintopäällikkö, puhelin: 310 86547
soili.haapala(a)hel.fi
Edmon Dolaian, ICT-tuen päällikkö, puhelin: 310 37513
edmon.dolaian(a)hel.fi

Liitteet

1 Hankittavat M365-tuotteet

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku hankintapäätökseen, kasvatus- ja koulutuslautakunta

Otteet

Ote

Toimittaja

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhaku hankintapäätökseen, kasvatus- ja koulutuslautakunta

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

17.12.2019

Tilaus käsittää Microsoftin ohjelmistojen vuotuiset käyttöoikeudet kasvatuksen ja koulutuksen toimialle.

KL-Kuntahankinta Oy on kilpailuttanut Microsoft-käyttöoikeuksien jälleenyynnin ja niihin liittyvät palvelut vuosiksi 2018-2022 (sopimusnumero KLKH131).

Helsingin kaupunki on sitoutunut KL-Kuntahankinta Oy:n puitesopimukseen kansliapäällikön päätöksellä § 109/26.9.2017 (HEL 2017-009979).

Sovelletut säädökset: Hankintalaki (1397/2016) 42 § ja 43 §.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Eemeli Paukkonen, it-suunnittelija, puhelin: 040 702 9718
eemeli.paukkonen(a)hel.fi
Soili Haapala, tietohallintopäällikkö, puhelin: 310 86547
soili.haapala(a)hel.fi
Edmon Dolaian, ICT-tuen päällikkö, puhelin: 310 37513
edmon.dolaian(a)hel.fi

Liitteet

1 Hankittavat M365-tuotteet

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku hankintapäätökseen, kasvatus- ja koulutuslautakunta

Otteet

Ote

Toimittaja

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhaku hankintapäätökseen, kasvatus- ja koulutuslautakunta

Tiedoksi

Tietohallinto

§ 401

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle Jenni Pajusen valtuustoaloitteesta koulujen hävikkiruoan tarjoamisesta nuorisotiloissa

HEL 2019-009560 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuustoaloitteesta koulujen hävikkiruoan tarjoamisesta nuorisotiloissa:

Toimiala tilaa opetuksen ja varhaiskasvatuksen ruokapalvelut palveluntuottajilta, pääosin Palvelukeskus Helsingiltä. Palveluntuottaja vastaa ruoan valmistuksesta, tarjoilusta ja mahdollisen ylijäävän ruoan myynti- tai jakelutoiminnasta sekä niihin liittyvistä käytännön toimenpiteistä ja kustannuksista.

Palveluntuottajat pyrkivät päivittäisessä toiminnassaan mahdollisimman pieneen ruokahävikkiin ja ylijäävän ruoan hyödyntämiseen ruokapalveluissaan. Ylijäävää ruokaa voidaan osittain myös tarjota oikein säilytetynä seuraavana päivänä ruokalistan ruokien rinnalla.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta suhtautuu myönteisesti ylijäävän ruoan käytön edistämiseen ja ruokahävikin vähentämiseen, mikäli ylijäävän ruoan myynnistä ja tarjoilusta ei aiheudu turvallisuusriskiä tai haittaa koulujen, oppilaitosten tai varhaiskasvatuksen toimipisteiden käyttäjäasiakkaille, henkilökunnalle ja toiminnalle. Palveluntuottajan tehtävä on ruoan valmistajana huolehtia ja vastata mahdollisen ylijäävän ruoan myynti- tai jakelutoiminnasta aiheutuvista järjestelyistä, valvonnasta ja turvallisuuden varmistamisesta.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala voi kartoittaa kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan sekä Palvelukeskus Helsingin kanssa sopivia nuorisotilojen läheisyydessä sijaitsevia kouluja, joissa pilotointi voitaisiin järjestää.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Katja Peränen, ruokapalveluasiantuntija, puhelin: 310 22589
katja.peranen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

17.12.2019

Asia/9

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt 31.12.2019 mennessä kasvatus- ja koulutuslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle Jenni Pajusen ja 19 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta, jossa esitetään järjestettäväksi kokeilua koulujen hävikkiruoan tarjoamisesta iltapäivisin nuorisotiloissa. Allekirjoittaneet ehdottavat pilottia kokeiltavaksi Helsingissä siihen parhaiten soveltuvassa kaupunginosassa, jossa koulu ja nuorisotalo toimivat lähellä toisiaan. Vaihtoehtoisesti kokeilua voitaisiin harkita myös jossain leikkipuistossa, jossa on koululaisten iltapäivätoimintaa.

Valtuustoaloitteesta on pyydetty lausuntoa myös kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalta sekä Helsingin kaupungin palvelukeskus -liikelaitokselta.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Katja Peränen, ruokapalveluasiantuntija, puhelin: 310 22589
katja.peranen(a)hel.fi

Oheismateriaali

- 1 Valtuutetun aloite 11092019 Pajunen Jenni, Kokeilu koulujen hävikkiruoan tarjoamisesta iltapäivisin nuorisotiloissa

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 402

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle Emma Karin valtuustoaloitteesta kaksivuotisen esiopetuksen kokei- lusta

HEL 2019-009561 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuustoaloitteesta kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta:

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että kaksivuotisen esiopetuksen toteuttamista selvitetään osana esiopetuksen ja alkuopetuksen kokonaisuuden yhtenäistämistä. Valtuustoaloitteessa esitetään, että Helsinki osallistuu kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun.

Helsingissä on aloitettu lapsen opinpolun jatkumon kehittäminen varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen sekä esiopetuksen ja perusopetuksen välisen yhteistyön vahvistaminen. Lapsen näkökulmasta tavoitteena on luoda mahdollisimman sujuva opinpolku, jossa minimoidaan lapsen siirtyminen eri toimipisteisiin. Lapsen koulunaloitusta helpotetaan esiopetuksen ja alkuopetuksen yhteistyöllä.

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa on mahdollista tarkastella lapsen opinpolun rakentumista aloittaen viisivuotiaista lapsista ja jatkaen alkuopetuksen toiselle luokalle. Kokeilun aikana voidaan kehittää yhtenäistä opetussuunnitelmaa ja toimintamalleja, joilla tuetaan lapsen yksilöllisiä oppimisen edellytyksiä esi- ja alkuopetuksen yhteistyönä. Samalla lapsen tarvitsema oppimisen tuki voidaan tunnistaa varhaisemmin ja siihen voidaan vastata pidemmällä aikavälillä.

Opetushallituksen tekemässä alustavassa selvityksessä kaksivuotisesta esiopetuksesta (2019:2a) todetaan, että kaksivuotisen esiopetuksen toteuttamisessa tulee ratkaista lakiin, opetussuunnitelmiin sekä opettajien kelpoisuusvaatimukseen liittyviä kysymyksiä ennen sen toteuttamista.

Esiopetus on perusopetuslain (628/1998) ja -asetuksen (852/1998) mukaista toimintaa. Lain mukaan lapsen on osallistuttava vuotta ennen oppivelvollisuuden alkua esiopetukseen tai esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Viisivuotiaiden lasten kohdalla noudatetaan varhaiskasvatustilakia. Kaksivuotisen esiopetuksen osalta tulee määrittellä, minkä lain piirissä jatkossa toimitaan. Lisäksi tulee arvioida, mikä on esiopetukseen osallistumisen velvoittavuus viisivuotiaiden kohdalla sekä oppivelvollisuuden merkitys ja sisältö.

Esiopetus kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) piiriin. Kaksivuotisen esiopetuksen toteutuessa tulee ratkaista, laajeneeko oppilashuolto viisivuotiaisiin lapsiin, jotka tällä hetkellä ovat terveydenhuoltolain mukaan neuvolapalvelujen piirissä. Lisäksi tulee tarkastella kaksivuotista esiopetusta lapsen tuen järjestämisen näkökulmasta.

Esiopetuksen opettajien kelpoisuudesta säädetään opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta annetussa asetuksessa (986/1998), jonka mukaan kelpoisia ovat varhaiskasvatuksen kandidaatin tutkinnon suorittaneet tai luokanopettajaksi kelpoiset henkilöt. Mikäli siirrytään kaksivuotiseen esiopetukseen, tulee ratkaista, noudatetaanko myös sen osalta samoja kelpoisuusvaatimuksia kuin esiopetuksessa nykytilanteessa.

Laadukas varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen pedagogiikka tarvitsee koulutetut opettajat. On tiedostettava pätevien varhaiskasvatuksen opettajien rekrytointiin liittyvät tämän hetkiset suuret haasteet. Ennen mahdolliseen kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun osallistumista tarvitaan toimenpiteitä tilanteen helpottamiseksi.

Viisivuotiaiden varhaiskasvatuksessa ohjaavana asiakirjana käytetään varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ja Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmaa. Esiopetuksessa noudatetaan esiopetuksen opetussuunnitelmaa esiopetusajan osalta ja varhaiskasvatussuunnitelmaa täydentävän varhaiskasvatuksen osalta. Kaksivuotisen esiopetuksen osalta on määriteltävä, minkä opetussuunnitelman alaisuudessa toimitaan vai onko tarpeen tehdä lisäyksiä voimassa oleviin opetussuunnitelmiin.

Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on valmis osallistumaan kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun, kun lakiin, varhaiskasvatus- ja esiopetuksen opetussuunnitelmiin sekä opettajien kelpoisuusvaatimukseen liittyvät kysymykset ovat ohjaavien tahojen arvioimia, ja kokeilu on opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen hallinnoima. Kokeilu voidaan toteuttaa osana lapsen opinpolun jatkumon rakentamista. Kokeilun aikana olisi mahdollista tarkastella uudenlaisia tapoja esimerkiksi esi- ja alkuopetuksen yhtenäisemmän opetussuunnitelman rakentamiselle.

Viisivuotiaiden maksuton varhaiskasvatus

Hallitus käynnisti vuosille 2018–2020 kokeilun viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen järjestämisestä. Kokeilun tavoitteina on lisätä viisivuotiaiden lasten osallistumista varhaiskasvatukseen sekä kehittää varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa ja palvelunohjausta. Pidemmällä aikavälillä tavoitteena on koulutuksellisen tasa-arvon vahvistaminen ja varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen.

Helsingin kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti 17.4.2018 (§ 66), että viisivuotiaiden lasten varhaiskasvatus on maksutonta neljä tuntia päivässä. Helsinki on mukana opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen viisivuotiaiden lasten maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilussa.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi on tehnyt kokeilusta ensimmäisen vaiheen selvityksen (16:2019), jonka mukaan viisivuotiaiden lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on kokeilukunnissa lisääntynyt. Opetushallituksen kokeilukunnilla teettämän kyselyn perusteella suhteellisesti suurinta kasvu on ollut Helsingissä (2,2 %). Selvityksessä kuitenkin todetaan, että viisivuotiaiden maksutonta varhaiskasvatusta ja kaksivuotista esiopetusta tulee tarkastella erillisinä asioina.

Lapsivaikutukset

Lapsen oppimaan oppimisen taidot kehittyvät tavoitteellisessa ja suunnitelmallisessa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Lapsella on oikeus tavoitteelliseen ja pedagogiseen varhaiskasvatukseen. Lapsi saa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kaverisuhteita, osallisuuden ja oppimisen kokemuksia vertaisryhmässä. Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen välisellä tiiviillä yhteistyöllä helpotetaan lapsen opinpolun jatkumoa, jolloin erilaiset toimipiste-, laki- tai opetussuunnitelmamuutokset eivät ole lapsen tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen mahdollisuuksien hidastajina.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Henrietta Suomalainen, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 22795
henrietta.suomalainen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus on pyytänyt 31.12.2019 mennessä kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausuntoa Emma Karin ja 19 muun valtuutetun allekirjoittamasta valtuustoaloitteesta. Aloitteessa esitetään, että Helsinki jatkaisi työtään varhaiskasvatuksen edelläkävijänä ja osallistuisi kaksivuotisen esiopetuksen pilotointiin.

17.12.2019

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Henrietta Suomalainen, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 22795
henrietta.suomalainen(a)hel.fi

Oheismateriaali

1 Emma Karin valtuustoaloite kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 403

**Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle
Sirpa Asko-Seljavaaran toivomusponnosta kaupungin palvelujen
suunnittelusta ja toteuttamisesta kasvaville asuinalueille**

HEL 2019-006267 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi seuraavan lausunnon toivomusponnosta kaupungin palvelujen suunnittelusta ja toteuttamisesta kasvaville asuinalueille:

Asuntotuotannon toteuttamisella on suuri vaikutus alueellisten palvelutarpeiden kehittymiseen. Asuntorakentaminen heijastuu suoraan päiväkotij- ja koulupalvelujen tarpeeseen. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla pidetään tärkeänä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen palveluiden toteuttamista lähipalveluna. Näiden palveluiden tulisi sijaita hyvin saavutettavilla paikoilla ja lähellä asukkaita.

Uusien alueiden palvelutarpeiden arviointia tehdään säännöllisesti kaupunginkanslian aluerakentamisprojekteissa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala osallistuu alueprojektien työskentelyyn. Tässä yhteydessä seurataan alueiden asuntorakentamisen etenemistä, ja tarvittavia palvelutonttien määrää ja laajuutta sekä arvioidaan palvelutilahankkeiden ajoittamista talonrakentamisohjelmaan.

Palvelutilojen toteuttaminen edellyttää, että kaavoituksessa varaudutaan riittävään määrään y-tontteja mutta myös mahdollistetaan kiinteistöjen muunneltavuus tuleviin palvelutila tarpeisiin. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tonttitarpeissa on varauduttava aina myös ulkoilun järjestämiseen.

Ennakointiin tarvitaan eri toimijoille kaavoituksesta rakennuttamiseen ja tilojen käyttäjään asti yhteinen tietopohja. Valmistelussa on hyvä, että palvelu- ja tilaverkon suunnittelun edellyttämät tiedot kootaan yhteen tietokantaan, jolloin kaikilla osapuolilla on saatavilla kootusti esimerkiksi tietoja kaavoituksesta, asuntorakentamisesta, väestömuutoksista, tiedot nykyisistä tiloista ja kapasiteetista, tonteista ja investointisuunnitelmista. Lisäksi palveluja tuottavien toimialojen ja kaupunkiympäristön toimialan välillä luodaan yhteinen palvelutilojen tilaprosessi ja tiedonhallintavälineet. selkeytetään toimialojen rooleja, vastuita sekä toimintatapoja.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on tärkeää selkeyttää palveluverkon suunnittelun periaatteita, linjauksia ja palvelutarpeiden enna-

17.12.2019

koinnin prosesseja. Riittävien palvelutilojen turvaamiseksi tarvitaan toimialan palveluverkkosuunnitelma, joka tukee tilaverkon kehittämistä siten, että varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen käyttöön on riittävät tilaresurssit. Palvelutarpeiden ennakointi mahdollistaa taloudelliset ja toiminnallisesti laadukkaat tilat.

Palvelutarpeiden ennakoinnissa tärkeä väline on väestöennuste, joka tänä vuonna tehdään ensimmäistä kertaa 15 vuodeksi, ja jonka arvioidaan parantavan pitkänaikavälin palveluverkkosuunnittelua. Lisäksi nykyisin on käytössä työväline, jolla voidaan arvioida uuden kaavavaranon aiheuttama koulu- ja päiväkotitilojen tarve lapsi- ja oppilasmäärinä sekä tarvittavina uusina palvelutontteina tai nykyisten tonttien kehittämistarpeina. Täydennysrakentamisen aiheuttaman palvelutarpeen kasvun ennakointiin ja riittäviin palvelutiloihin varautumisessa hyödynnetään kaupunkiympäristön toimialan ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyönä tehtävillä alueellisilla tilaverkkotarkasteluilla.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tekee aktiivisesti yhteistyötä kaupunkiympäristön toimialan eri palveluiden kanssa sekä kaupungin kanslian asuntorakentamisprojektien kanssa. Tavoitteena on yhdessä varmistaa uuden asuntotuotannon aiheuttamien palvelutarpeiden ennakointia ja varautua riittäviin palvelutontteihin kaavoituksessa. Jatkossa on entistä enemmän kiinnitettävä huomiota tilatarpeiden aikatauluttamiseen ja määrärahojen varaamiseen talonrakennushankkeiden rakentamisohjelmaan siten, että palvelutilat ovat käytössä oikea-aikaisesti ja epätaloudellisilta väliaikaisratkaisuilta välttyään.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Carola Harju, yksikön päällikkö, puhelin: 310 42542
carola.harju(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus on pyytänyt kasvatus- ja koulutuslautakunnalta lausuntoa 31.12.2019 mennessä valtuutettu Sirpa Asko-Seljavaaran tekemästä toivomusponnosta: valtuusto edellyttää asuntotuotannon nopeuttamiseen liittyen selvitetävien mahdollisuuksien suunnitella ja toteut-

17.12.2019

taa kaupungin palvelut kullekin kasvavalle asuinalueelle hyvissä ajoin, koskien etenkin päiväkoteja ja kouluja.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Carola Harju, yksikön päällikkö, puhelin: 310 42542
carola.harju(a)hel.fi

Oheismateriaali

1 § 160 Asko-Seljjavaara

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 404

Kaupungin viranomaisten päätösten seuraaminen

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti, ettei se ota käsiteltäväkseen seuraavien viranomaisten 8.-16.12.2019 tekemiä päätöksiä:

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja 13.12.2019

111 § Varhaiskasvatusyksikkörakenteen muutos, päiväkotit Hattula liitetään varhaiskasvatusyksikkö Pääskylä – Runoon

112 § Hankinta, Airwatch-mobiililaitehallinnan lisälisenssit, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Hallintojohtaja 13.-16.12.2019

45 § Hankinta, peruskoulujen teknisen työn pylväsporakoneet

46 § Robotiikan laitteiden hankinta

47 § Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulokset perityt palkkasääntävät 2019

Hallintopäällikkö 12.12.2019

192 § Hankinta, jaettavat tuotteet, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Varhaiskasvatusjohtaja 8.-9.12.2019

111 § Hoitopaikkojen lisääminen varhaiskasvatusyksikkö Norppa-Oulunkylään

113 § Virkasuhteen täyttäminen, varhaiskasvatusyksikkö Kamppi-Lai-vuriTroomari, päiväkodin johtaja

[Viranhaltijapäätökset](#)

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

17.12.2019

Asia/12

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

17.12.2019

MUUTOKSENHAKUOHJEET

1

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Pöytäkirjan 393, 394, 396, 397, 398, 401, 402, 403 ja 404 §:t.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §

2

OHJEET OIKAISUVAATIMUKSEN TEKEMISEKSI

Pöytäkirjan 395 ja 399 §:t.

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen)
- kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksaannista.

Oikaisuvaatimuksen on saavuttava Helsingin kaupungin kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Mikäli päätös on annettu tiedoksi postitse, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Mikäli päätös on annettu tiedoksi sähköisenä viestinä, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmen päivän kuluttua viestin lähettämisestä.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä,

17.12.2019

joulu- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimusviranomainen

Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, on Helsingin kaupungin kasvatus- ja koulutuslautakunta.

Oikaisuvaatimusviranomaisen asiointiosoite on seuraava:

Sähköpostiosoite: helsinki.kirjaamo@hel.fi

Postiosoite: PL 10

00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Faksinumero: (09) 655 783

Käyntiosoite: Pohjoisesplanadi 11-13

Puhelinnumero: (09) 310 13700 (Yleishallinto)

Kirjaamon aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 08.15–16.00.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisena. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava

- päätös, johon oikaisuvaatimus kohdistuu
- miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella päätöstä halutaan oikaistavaksi
- oikaisuvaatimuksen tekijä
- millä perusteella oikaisuvaatimuksen tekijä on oikeutettu tekemään vaatimuksen
- oikaisuvaatimuksen tekijän yhteystiedot

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä lähetetään pyynnöstä. Asiakirjoja voi tilata Helsingin kaupungin kirjaamosta.

3

MUUTOKSENHAKU HANKINTAPÄÄTÖKSEEN

Pöytäkirjan 400 §.

Tähän päätökseen tyytymätön asianosainen voi hakea päätökseen muutosta vaatimalla hankinta-oikaisua tai tekemällä valituksen markkinaoikeudelle taikka molemmat.

17.12.2019

OHJEET HANKINTAOIKAISUVAATIMUKSEN TEKEMISEKSI

Oikaisuvaatimusaika

Asianosaisen on esitettävä vaatimus 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai muusta ratkaisusta.

Muutoksenhaku markkinaoikeuteen ei estä vaatimasta hankintaoikaisu.

Mikäli päätös on lähetetty tiedoksi käyttäen ehdokkaan tai tarjoajan hankintayksikölle ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa, katsotaan vastaanottajan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jolloin sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Mikäli päätös on lähetetty tiedoksi tavallisena kirjeenä, ehdokkaan tai tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämistä, jollei ehdokas tai tarjoaja näytä tiedoksianto tapahtuneen myöhemmin.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Oikaisuvaatimuksen on saavuttava Helsingin kaupungin kirjaamoon viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimusviranomainen

Viranomainen, jolta hankintaoikaisu vaaditaan, on Helsingin kaupungin kasvatus- ja koulutuslautakunta.

Oikaisuvaatimusviranomaisen asiointiosoite on seuraava:

Sähköpostiosoite: helsinki.kirjaamo@hel.fi

Postiosoite: PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Faksinumero: (09) 655 783

Käyntiosoite: Pohjoisesplanadi 11-13

Puhelinnumero: (09) 310 13700 (Yleishallinto)

Kirjaamon aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 08.15–16.00.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Postiosoite PL 51300 00099 HELSINGIN KAUPUNKI	Käyntiosoite Töysänkatu 2 D Helsinki 51	Puhelin +358 9 310 8600 Faksi +358 9 86390	Y-tunnus 0201256-6	Tilinro FI2922661800003009 Alv.nro FI02012566
--	--	---	------------------------------	--

17.12.2019

Hankintaoikaisuvaatimus pannaan vireille kirjallisesti ilmoittamalla

- hankintayksikön päätös tai muu ratkaisu, johon hankintaoikaisuvaatimus kohdistuu
- miten päätöstä tai muuta ratkaisua halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella päätöstä tai muuta ratkaisua halutaan oikaistavaksi.

Sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on mainittava oikaisua vaativan nimi sekä tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi. Jos oikaisua vaativan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos oikaisuvaatimuksen laatijana on joku muu henkilö, oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava myös tämän nimi sekä tarvittavat yhteystiedot.

Oikaisuvaatimukseen on liitettävä asiakirjat, joihin oikaisua vaativa halua vedota vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä lähetetään pyynnöstä. Asiakirjoja voi tilata Helsingin kaupungin kirjaamosta.

VALITUSOSOITUS MARKKINAOIKEUDELLE

Valitusaika

Valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Mikäli päätös on lähetetty tiedoksi käyttäen ehdokkaan tai tarjoajan hankintayksikölle ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa, katsotaan vastaanottajan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jolloin sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Mikäli päätös on lähetetty tiedoksi tavallisena kirjeenä, ehdokkaan tai tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei ehdokas tai tarjoaja näytä tiedoksianto tapahtuneen myöhemmin.

Hankintaoikaisun vireilletulo ei vaikuta siihen määräaikaan, jonka kuluessa asianosaisella on oikeus hakea muutosta valittamalla markkinaoikeudelle.

17.12.2019

Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen valitusviranomaisen aukioloajan päättymistä.

Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valitusviranomainen

Valitus tehdään markkinaoikeudelle.

Markkinaoikeuden asiointiosoite on seuraava:

Postiosoite: Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI
Sähköpostiosoite: markkinaoikeus@oikeus.fi
Faksinumero: 029 56 43314
Käyntiosoite: Radanrakentajantie 5
Puhelinnumero: 029 56 43300

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valituksen muoto ja sisältö

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Valituksessa, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valituksessa on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituksessa on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valitus. Sähköistä asiakirjaa ei kuitenkaan tarvitse täydentää allekirjoituksella,

17.12.2019

jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Valitukseen on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle

Ilmoitus valituksen tekemisestä hankintayksikölle

Valittajan tai hänen edustajansa on ilmoitettava kirjallisesti hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Ilmoitus on toimitettava viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus toimitetaan markkinaoikeudelle.

Ilmoitus on tehtävä osoitteeseen:

Sähköpostiosoite: helsinki.kirjaamo@hel.fi

Postiosoite: PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Faksinumero: (09) 655 783

Käyntiosoite: Pohjoisesplanadi 11-13

Puhelinnumero: (09) 310 13700 (Yleishallinto)

Kirjaamon aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 08.15–16.00.

Odotusaika

EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen osalta hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi.

Oikeudenkäyntimaksu

Markkinaoikeus perii asian käsittelystä maksua 2050 euroa, jos hankinnan arvo on alle 1 miljoona euroa; 4100 euroa, jos hankinnan arvo on vähintään 1 miljoona euroa ja alle 10 miljoonaa euroa; ja 6140 euroa, jos hankinnan arvo on vähintään 10 miljoonaa euroa.

Pöytäkirja

17.12.2019

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä lähetetään pyynnöstä.
Asiakirjoja voi tilata Helsingin kaupungin kirjaamosta.

17.12.2019

Kasvatus- ja koulutuslautakunta

Pia Pakarinen
puheenjohtaja

Jaana Lax
pöytäkirjanpitäjä

Pöytäkirja tarkastettu

Hannu Oskala

Dani Niskanen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa
www.hel.fi 10.01.2020.